

Sygn. akt I UK 173/19

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A.P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanego Przedsiębiorstwa Budownictwa Drogowego B.
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o prawo do zasiłku chorobowego, zwrot nienależnie pobranego zasiłku
chorobowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.
z dnia 11 września 2018 r., sygn. akt VIII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Ł. w sprawie z wniosku A.P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Ł. z udziałem zainteresowanego Przedsiębiorstwa Budownictwa Drogowego B. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o prawo do zasiłku chorobowego i zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku z dnia 15 marca 2018 r. Sądu Rejonowego w Ł. sygn. akt X U (...), w punkcie 1. oddalił apelację, w punkcie 2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ł. na rzecz A.P. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

W rozpoznawanej sprawie ustalono, że decyzją z dnia 27 stycznia 2012 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. odmówił wnioskodawcy prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia społecznego w wysokości 100% podstawy wymiaru za okres od 20 sierpnia 2011 r. do 6 września 2011 r., na tej podstawie, że zdarzenie z udziałem wnioskodawcy z dnia 20 sierpnia 2011 r. nie zostało przez organ rentowy uznane za wypadek przy pracy.

A. P. złożył odwołanie od powyższej decyzji.

Sąd Rejonowy w Ł. wyrokiem z dnia 26 czerwca 2012 r., sygn. akt XI U (...) zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 100% podstawy wymiaru decyzją z dnia 3 kwietnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. stwierdził, że od dnia 1 kwietnia 2010 r. A.P. nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik z tytułu zatrudnienia u płatnika składek – Przedsiębiorstwa Drogowego B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł..

Postępowanie toczące się przed Sądem Okręgowym w Ł. z odwołania A.P. od powyższej decyzji, zostało umorzone postanowieniem tego Sądu z dnia 7 września 2016 r., sygn. akt VIII U (...), w związku z cofnięciem odwołania przez A.P..

Decyzją z dnia 10 listopada 2016 r. Zakład ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. odmówił A.P. prawa do zasiłku chorobowego za okresy od 3 września 2011 r. do 17 lutego 2012 r., od 11 maja 2012 r. do 25 października 2012 r., od 4 lutego 2013 r. do 10 czerwca 2013 r., od 31 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r., od 22 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r.

Decyzją z dnia 17 listopada 2016 r. organ rentowy uchylił powyższą decyzję i odmówił wnioskodawcy prawa do zasiłku chorobowego za okresy od 20 sierpnia 2011 r. do 17 lutego 2012 r., od 11 maja 2011 r. do 25 października 2012 r., od 4 lutego 2013 r. do 10 czerwca 2013 r., od 31 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r., od 22 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r.

A. P. odwołał się od wyżej wymienionych decyzji.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie.

Postanowieniem z dnia 20 lutego 2017 r. Sąd połączył sprawę z odwołania od decyzji z dnia 17 listopada 2016 r. ze sprawą z odwołania od decyzji z dnia 10 grudnia 2016 r. do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą X U (...)

Decyzją z dnia 22 listopada 2016 r. organ rentowy uchylił decyzję z dnia 17 listopada 2016 r. i odmówił A. P. prawa do zasiłku chorobowego za okresy od 20 sierpnia 2011 r. do 6 września 2011 r., od 15 września 2011 r. do 17 lutego 2012 r., od 11 maja 2012 r. do 25 października 2012 r., od 4 lutego 2013 r. do 10 czerwca 2013 r., od 31 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r., od 22 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r.

A. P. złożył od powyższej decyzji odwołanie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Postanowieniem z dnia 20 lutego 2017 r. Sąd połączył sprawę z odwołania od decyzji dnia 22 listopada 2016 r. ze sprawą z odwołania od decyzji z dnia 10 listopada 2016 r. do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą X U (...)

Decyzją z dnia 9 grudnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał A. P. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okresy od 23 maja 2012 r. do 25 października 2012 r., od 4 lutego 2013 r. do 10 czerwca 2013 r., od 31 stycznia 2014 r. do 31 marca 2014 r., od 22 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r. w łącznej kwocie 26 575,50 złotych oraz do zapłaty odsetek w kwocie 7.845,89 zł. Organ rentowy stwierdził również przedawnienie w zakresie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 20 sierpnia 2011 r. do 6 września 2011 r. z odsetkami od nieterminowej wypłaty świadczeń, za okres od 15 września 2011 r. do 17 lutego 2012 r. z odsetkami od nieterminowej wypłaty świadczeń oraz za okres od 11 maja 2012 r. do 22 maja 2012 r. w łącznej kwocie 11.867,47 zł.

A.P. odwołał się od decyzji ZUS z dnia 9 grudnia 2016 r. w dniu 13 stycznia 2017 r. wnosząc o jej zmianę. Wskazał, iż w momencie wypłaty świadczeń organ rentowy nie kwestionował prawo do jego wypłacania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania przedstawiając argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem z dnia 20 lutego 2017 r. Sąd połączył sprawę z odwołania od decyzji dnia 9 grudnia 2016 r. ze sprawą z odwołania od decyzji z dnia 10 listopada 2016 r. do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą X U (...).

Wyrokiem z dnia 15 marca 2018 r. Sąd Rejonowy w Ł. w punkcie 1. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 9 grudnia 2016 r. w ten sposób, że zwolnił A. P. z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 26.575,50 zł oraz odsetek w kwocie 7.845,89 zł; w punkcie 2. oddalił odwołania od decyzji z dnia 22 listopada 2016 r., z dnia 17 listopada 2016 r. i z dnia 10 listopada 2016 r.; w punkcie 3. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz A.P. kwotę 180 zł tytułem kosztów procesu.

Apelację od powyższego orzeczenia w części uwzględniającej odwołanie oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu wniósł organ rentowy.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 1368) oraz art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1778) poprzez niewłaściwe ich zastosowanie i ustalenie, że Pan A.P. nie jest zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego w kwocie 26.575,50 zł.

Sąd Okręgowy w Ł. w wyroku z dnia 11 września 2018 r. nie uwzględnił apelacji i uznał, że Sąd pierwszej instancji wydał orzeczenie znajdujące oparcie w zebranych materiale dowodowym i obowiązujących przepisach prawa. W ocenie Sądu drugiej instancji, wbrew twierdzeniom apelacji brak podstaw do uznania, iż doszło do spełnienia przesłanek z art. 66 ust. 2 i 3 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz z art. 84 ust. 1 i 2 ustawy systemowej. Zasiłek chorobowy nie został pobrany nienależnie z winy ubezpieczonego. Nie miała także miejsce sytuacja, aby świadczenie to zostało wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń, a wnioskodawca był pouczony o braku prawa do ich pobierania, bądź by świadczenia zostały wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań, fałszywych dokumentów albo wskutek świadomego wprowadzania w błąd

organu rentowego. Organ rentowy, mimo, że dowód istnienia przesłanek zwrotu świadczenia nienależnego właśnie go obciąża, tych okoliczności nie wykazał.

Powyższy wyrok skargę kasacyjną zaskarżył pełnomocnik organu rentowego.

Uzasadnienie wniosku oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., a zatem na fakcie występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w sytuacji, w której wnioskodawca nie składa należytych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych z prawidłowego tytułu do ubezpieczeń społecznych wprowadzając organ rentowy w błąd co do rzeczywistego tytułu do nabycia prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego nie prowadzi to do stwierdzenia, że wnioskodawca nie pobrał nienależnie przyznanego świadczenia na podstawie błędnych danych przekazanych organowi rentowemu,

Ponadto w sytuacji, w której wnioskodawca nie zgłosił się do ubezpieczeń jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność, lecz z tytułu nieważnej umowy o pracy i z tytułu nieważnej tej nieważnej umowy uzyskiwał świadczenia z obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego wnioskodawca nie musi zwracać nienależnie pobranego świadczenia pomimo, wprowadzenia organu rentowego w błąd, co do posiadanego przez siebie tytułu do ubezpieczenia chorobowego,

Skarżący podniósł, że występujące zagadnienie prawne wymaga odpowiedzi na następujące pytania:

- czy w sytuacji, w której świadczenia zasiłkowe zostają wypłacane z tytułu bycia pracownikiem, pomimo przemilczenia przez wnioskodawcę faktu bycia podmiotem prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i niezgłoszenia się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, powinien zwrócić wypłacone świadczenia przez organ rentowy na skutek wprowadzenia przez wnioskodawcę w błąd co do posiadanego uprawnienia jako świadczenia nienależnie pobrane w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych?

- czy w sytuacji, w której świadczenia zasiłkowe zostają wypłacane w związku ze składaniem do organu rentowego niezgodnych z rzeczywistością

dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, które stanowią podstawę do ustalenia tytułu do pobierania świadczenia oraz ustalenia czy dochodzi do świadomego wprowadzenia organu rentowego w błąd. a w konsekwencji do powstania po stronie organu rentowego prawa do żądania zwrotu jako nienależnego świadczenia na podstawie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona oraz istnieje zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka,

tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżący nie wykazał oczywistego naruszenia prawa, które mogłoby uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przede wszystkim w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wskazano żadnego przepisu, którego oczywiste naruszenie miałoby przemawiać za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani nie przedstawiono jakiegokolwiek argumentacji prawnej, która mogłaby uzasadniać występowanie powołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi. Argumentacja skarżącego sprowadza się w istocie do polemiki z oceną stanu faktycznego i materiału dowodowego dokonaną przez Sądy, które bezsprzecznie stwierdziły brak jakichkolwiek podstaw do uznania, że wnioskodawca w sposób zawiniony przyczynił się do wypłaty zasiłku chorobowego za sporne okresy w sposób nieuprawniony. Ustalenia dowodowe i ocena dowodów dokonana przez Sądy *meriti* uchylają się spod kontroli kasacyjnej zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono również występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr

864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego w treści skargi kasacyjnej nie uzasadniają jej przyjęcia do rozpoznania. W pierwszej kolejności wskazać należy, że podobnie jak przy formułowaniu przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej również zagadnienia prawne przedstawione przez powoda zmierzają do podważenia ustaleń faktycznych Sądów pierwszej i drugiej instancji, bowiem konsekwentnie pomijają one ustalenia Sądów dotyczące tego, że pomimo wypłaty wnioskodawcy zasiłku chorobowego wnioskodawcy bez podstawy prawnej, nie jest on zobowiązany do jego zwrotu, gdyż w okresach pobierania zasiłku nie miał świadomości co do tego, że nie podlegał ubezpieczeniu chorobowemu jako pracownik. Wypłata świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, na skutek zgłoszenia pod wadliwym tytułem, nie nastąpiła w efekcie świadomego wprowadzenia organu rentowego w błąd. A zatem zasiłek nie został pobrany nienależnie z winy ubezpieczonego.

Po drugie należy podkreślić, że udzielenie odpowiedzi na przedstawione zagadnienia prowadziłoby w istocie do rozstrzygnięcia merytorycznego niniejszej sprawy, nie zaś do rzeczywistego rozstrzygnięcia problemu prawnego, który rodziłby problemy w praktyce stosowania prawa.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

as